

קד:

תורה אור

- בבו תבכה בלילה ודמעתה על לילה אין לה מנחם מפל אהביה כל רעייה בגדו בה והיו לה לאיבים: איכה א ב ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו הקם בלילה ההוא:

- אלי כבתולה חגרת שק על בעל נעוריה: יואל א ח

- היו צריה לראש איביה שלו כי יי הוגה על רב פשעיה עולליה תקבנו שבי לפני צר:

- איכה א ה מוצק לה כעת הראשון תקל ארצה ובלון וארצה נפתלי והאחרון הכבד דרך הם עבר הירדן גליל הגוים:

- ישעיהו ח כג לוא אליכם כל עברי דרך הביטו וראו אם יש מכאוב ממכאבי אשר עולל לי אשר הוגה יי ביום החרן אפא:

- איכה א יב ויי המשר על סדם ועל עמרה נפרת ואש מאת מן השמים:

- בראשית ט כד מקורם שילך אש בעצמתי וירדה פרש רשת לרגלי השיבני אחר נהנני שממה כל היום דה: איכה א יג ויגדל עון בת עמי מחטאת סדם והתפכה כמו רגע ולא חלו בה ידים: איכה ד ו הנה זה היה עון סדם אחותך נאח שבעת לחם וישלח השקט הזה ובלבונתיה ויד עני ואביון לא החזיקה:

- ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן היו לבדות למו בשקר בת עמי:

- איכה ד י

- סלה כל אבירי אדני בקירי קרא עלי מועד לשבר בחורי נת דרך אדני לבתולת בת יחודה: איכה א טו פצו עליך פיהם כל אויביך שרקו וחרקו שן אמרו בלענו אף זה היום שקינהו מקאנו ראינו:

- איכה ב טז הלא ידעו כל פעלי און אכלי עמי אכלו לחם יי לא קראו:

- תהלים יד ד חיות איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב כל יתיצב לפני חשבים: משלי כב כט המעמך ישלמנה כי מאסת כי אתה תבחר ולא אני ומה ידעת דבר: איוב לו לג לי גלעד ולי מנשה ואפרים מעוז ראשי יהודה מחוקקי: מואב סיר רחצי על אדום אשליך נעלי עלי פלשת התרועעי:

- תהלים ט ט

אחד. מן הנשצים לחצרו: **גמל**. זו שמהלכת לפנינו סומא וכו':

נמלד שרואה. שאינה אוכלת פעמים מלד ימין ופעמים מלד שמאל כזהמה הרואה שאוכלת מכאן ומכאן אלא מלד שרואה אוכלת]: יין

מטפטף ושוקע. בקרקע ורואין אנו צין רגליו הטיפין שנפלו כשעצרה הגמל במקום זה מלד אחד שקועין ומלד אחר הטיפין של שמן שנפים: **נפנה ללדין**. שכן דרך ישראל להיות לנוע: **רדף**. השבאי דרך הגמל והמנהיג ומלל כדבריהם. ואמר ט^ו אותם יהודים על אותו שבאי אדוניהם שהוא צן קלסתר מלך אשקנ"ק בלע"ז שהיה ליוקנו דומה למגמת פניו של אותו קלסתר של מלך שבזנו הולידו: **על עסקי לילה**. לפי שבזו אותו לילה כביית חנם: **קולו נשמע**. יותר מציוס כלאמרינן בעלמא (יומא דף כ.) מפני מה אין הקול נשמע ציוס ככלילה מפני גגלגל חמה המנסר בקיע והיינו דכתיב ככה תכלה כלילה כדי שיהא קולה נשמע וירחמו עליה ואף על פי כן אין מנחם לה: **כוכבים ומולות כוכים**. שנכמרו רחמים עליו: **כוכה כגדו**. מתוך שנשמע כהדיא מרכז לכו של אדם השומע קולו לבכות עמו: **ריסי עיניו**. שער שבצבת העין היה מופל ונכפל על העין מרכז דמעות: **אלי**. קונונו קינה^י מתרגמין אליא: **על צעל נעוריה**. שבוכה תמיד ומלאה דמעות: **על לחיה**. לשון לחות ונערות כגון לח ויש: **מכאן לקובלנא מן הסורה**. כשאלס מודיע כערו לאחר לריך שיאמר לו לא תבא זאת לך כמו שנאה אלי כי קשה הוא לשמוע שפעמים חזרת עליו והמקפיד על כך אין צו משום ניוח^ו. ל"א לקובלנא כשים לו כרה יודיענה לרצים קובלנא כעקה. ל"א נגד^י דמתרגמין קבל כאלס שאומר לחצרו לא כנגדך אני אומר: **וירדנא**. ושרף אותה והיינו עשאוני כעובדי דת שדניי באש כסדום: ^ו**לא אליכס**. נציא היה מתנווד על החורבן כאלו באה עליו כרה ומהפכה לאחרים ואומר להם לישראל לא תהא לכם כרה כזו. כמדומה לי נציא היה מדבר כנגד בני משה או כנגד י' השצטים שלא הגלה צבוכדננר: **וירדנא**. לשון שצירה כמו (צמדנר דה) וירד

מיעקצ כאלס המושל צחצרו להלקותו ולשצרו: הכי גרסינן **ויגדל עון צם עמי מחטאת סדום** מן התורה כל עוברי דרך אמר רב עמרם אמר רב עשאוני כעוברי על דת דאילו בסדום כתיב ו'וה' המפיר על סדום ואילו בירושלים כתיב *ממרום שלח אש בעצמותי וירדנה וגו'^[א] וכתיב ו'ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום וכי משוא פנים יש בדבר אמר ^טרבא אמר ר' יוחנן מדה יתירה היתה בירושלים שלא היתה בסדום כתיב ^יהנה זה היה עון סדום אחותך גאון שבעת לחם ויד עני ואביון לא החזיקה וגו' ואילו בירושלים כתיב ^ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן ^יסלה כל אבירי ה' בקרבי כאדם שאומר לחברו נפסלה ממבט זו ^יפצו עליך פיהם אמר ^טרבא אמר רבי יוחנן בשביל מה הקדים פ"א לעי"ן בשביל מרגלים שאמרו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם ^יאוכלי עמי אכלו לחם ה' לא קראו אמר ^טרבא אמר ר' יוחנן כל האוכל מלחמן של ישראל טועם טעם לחם ושאינו אוכל מלחמן של ישראל אינו טועם טעם לחם ה' לא קראו רב אמר אלו הדיינין ושמואל אמר אלו מלמדי תינוקות מי מנאן אמר רב אשי אנשי כנסת הגדולה מנאום אמר רב יהודה אמר רב בקשו עוד למנות אחד באה ^ידמות דיוקנו של אביו ^בונשטחה לפנייהם ולא השגיחו עליה באה אש מן השמים ולחכה אש בספסליהם ולא השגיחו עליה יצאה בת קול ואמרה להם ^יחיות איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב כל יתיצב לפני חשוכים מי שהקדים ביתי לביתו ולא עוד אלא שביתי בנה בשבע שנים וביתו בנה בשלש עשרה שנה לפני מלכים יתיצב [בל יתיצב] לפני חשוכים ולא השגיח עליה יצאה בת קול ואמרה ^יהמעמך ישלמנה כי מאסת כי אחר תבחר ולא אני וגו' דורשי רשומות היו אומרים עליו פלשת התרועעי לי גלעד ולי מנשה ואפרים מעוז ראשי יהודה מחוקקי מואב סיר רחצי על אדום אשליך נעלי עלי פלשת התרועעי לי גלעד ^[א] ^ב(ולי מנשה) זה אחאב שנפל ברמות גלעד מנשה כמשמעו אפרים מעוז ראשי זה ירבעם דקאתי מאפרים יהודה מחוקקי זה אחיותופל דקאתי

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

וכי משוא פנים יש צדנר. והואיל ישראל רעים יותר מקדום למה לא נהפכו כסדום. לשון אחר וכי משוא פנים יש צדנר דהתם כתיב ו'ה' המטיר הוא בעלמו והכא כתיב שלח על ידי שליח: **מדה יסירה**. לטובה דבירושלים כתיב ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן היו לצרות למו שהיתה מומנת חכמתה ואוכלת צנה אלמא רחמניות היו ואילו כסדום כתיב יד עני ואציון לא החזיקה ומדה זו כפרה עליהם שלא נהפכו. לשון אחר מדה יתירה פורענות גדולה היתה צירושלים שילדיהם היו אוכלת זו עס זו דכתיב היו לצרות למו ואילו כסדום כתיב גאון שבעת לחם שלא טעמו טעם עוני הא למדת גדול פורענות ירושלים מפורענות סדום ולא היה משוא פנים צדנר: **סלה**. לשון מסלה כלומר כל האצירים פסלס הקצ"ה ועשאלס פסוליס וכזושים כמסלה זו והיינו דמיא למטבע שנפסל ואין לו תקנה: **מפני מה הקדים פ"א לעי"ן**. צרוב האלפא ביתא שבאיכה: **מפני מרגלים**. שהקדימו מאמר פיהם עד שלא ראו צעין: **טועס טעס לחס**. שהכותיס^ט מואליס טעמם בלחמם של ישראל שהנאה הוא להם כשגוזלין אותן: **אלו הדיינין**. מטע משפט צבציל עונותיהם היו לחס עמי למאכל אויביו: **מלמדי טינוקות**. שעושין מלאכתן רמיה: **מי מנאן**. להקין מלכים והדיוטות דקתני צמתני

אין להם חלק: **עוד אחד**. שלמה: דיוקנו. של דוד אציו נשתטח לפנייהם שלא למנותו עמהם: **לא יסילצ לפני חשוכים**. צביהנס: **פני מלכים יסילצ** צגן עדן ולא לפני חשוכים: **המעמך ישלמנה**. וכי עליכס לשלס תשלומי עונשו לאדס שאלס ממאסיס צו בשלמה לומר שאין לו חלק לעולס הכא: **כי אספס סצחר ולא אני**. וכי בחסירה צכס תלויה ולא צי לומר מי שיש לו חלק ומי אין לו חלק הלכ צי הדנר תלוי: **דורשי רשומות**. דורשי פסוקיס כדכתיב (דניאל י) את הרשוס צכתצ אמת היו אומרים שלכולס יש להם חלק אפילו למנשה וירענס ולאחאצ: **לי גלעד ולי מנשה**. עלי לסצול עונס כדי שיהו הס וזוכיס: **מנשה כמשמעו**. מנשה צן מחזיקה: דקא

הראשון הקל ארצה זבולון וארצה נפתלי והאחרון הכביד דרך הים עבר הירדן גליל הגוים אמר ^טרבא אמר ר' יוחנן כל המציק לישראל אינו עיף ^אלא אליכם כל עוברי דרך אמר ^טרבא אמר ר' יוחנן מכאן לקובלנא

מן התורה כל עוברי דרך אמר רב עמרם אמר רב עשאוני כעוברי על דת דאילו בסדום כתיב ו'וה' המפיר על סדום ואילו בירושלים כתיב *ממרום שלח אש בעצמותי וירדנה וגו'^[א] וכתיב ו'ויגדל עון בת עמי מחטאת סדום וכי משוא פנים יש בדבר אמר ^טרבא אמר ר' יוחנן מדה יתירה היתה בירושלים שלא היתה בסדום כתיב ^יהנה זה היה עון סדום אחותך גאון שבעת לחם ויד עני ואביון לא החזיקה וגו' ואילו בירושלים כתיב ^ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן ^יסלה כל אבירי ה' בקרבי כאדם שאומר לחברו נפסלה ממבט זו ^יפצו עליך פיהם אמר ^טרבא אמר רבי יוחנן בשביל מה הקדים פ"א לעי"ן בשביל מרגלים שאמרו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם ^יאוכלי עמי אכלו לחם ה' לא קראו אמר ^טרבא אמר ר' יוחנן כל האוכל מלחמן של ישראל טועם טעם לחם ושאינו אוכל מלחמן של ישראל אינו טועם טעם לחם ה' לא קראו רב אמר אלו הדיינין ושמואל אמר אלו מלמדי תינוקות מי מנאן אמר רב אשי אנשי כנסת הגדולה מנאום אמר רב יהודה אמר רב בקשו עוד למנות אחד באה ^ידמות דיוקנו של אביו ^בונשטחה לפנייהם ולא השגיחו עליה באה אש מן השמים ולחכה אש בספסליהם ולא השגיחו עליה יצאה בת קול ואמרה להם ^יחיות איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב כל יתיצב לפני חשוכים מי שהקדים ביתי לביתו ולא עוד אלא שביתי בנה בשבע שנים וביתו בנה בשלש עשרה שנה לפני מלכים יתיצב [בל יתיצב] לפני חשוכים ולא השגיח עליה יצאה בת קול ואמרה ^יהמעמך ישלמנה כי מאסת כי אחר תבחר ולא אני וגו' דורשי רשומות היו אומרים כולן באין לעולם הבא שנאמר ^ילי גלעד ולי מנשה ואפרים מעוז ראשי יהודה מחוקקי מואב סיר רחצי על אדום אשליך נעלי עלי פלשת התרועעי לי גלעד ^[א] ^ב(ולי מנשה) זה אחאב שנפל ברמות גלעד מנשה כמשמעו אפרים מעוז ראשי זה ירבעם דקאתי מאפרים יהודה מחוקקי זה אחיותופל דקאתי

מסורת הש"ם

- ↑ [פ] שהוכרי נפיה דנרן אלכ בהמורו ישראל מסתלק לנדרים קי אחא צפי הריש טהרות פ"ד מ"ה], [מענית כט. סוטה לה.], א [נ"ל הלילה], ד [נ"ל רבה], ה גיטין ט: ע"ש [ע] תוספות חגיגה יג: ד"ה שלא יאמרו כיד אומה שפילה מסר אה צניו כלומר קודם שמילך כבר נעשה ראש], ו [פי נסון במאמר הלוח ממלא בשל"ה למסכת פסחים קעב.], ז [ע] פירש"י ברכות כז. ד"ה דורשי וכו'], ח [צבע"י ליתא וכו'], ט [ע] בערוך ערך קלסטרלא א' איתא הגירסא שהיא לפנינו בגמרא דהכא וכו' תני דברי רש"י הללו, י [ירמיה ז], י [שמות י], כ [נ"ל לפני ד"ה מנאן], כ [פ"א: שאומות העולם,

—❖—

הגהות הב"ח

- ↑ גמרא דיוקט של אציו ונשתטחה לפנייהם:

—❖—

הגהות הגר"א

- ↑ גבי' שגא' כי לא מושף. ממחק מיבת שגאמר: ב] שם ומכיו ויגדל. ממחק מיבת ומכיו: ג] שם כסוף ולי מנשה. ממחקו כי מיבות הללו:

—❖—

הגהות מהר"ב רנשבורג

- ↑ בגמרא כל המילר לישראל נעשה ראש שגא'. מלת שגאמר נמחק:

—❖—

לעיו רש"י

- ↑ אשקנ"ק [אישקנצור"]. מלצר, שר המשקים.

—❖—

מוסף רש"י

- ↑ דורשי רשומות. קשריס וסמומים הכלולים צחורה (ברכות כד.).